

Twistingen zijn als de grendel van een burcht

Serie maatschappelijke betrokkenheid (4)

Met een sukkelvaartje rijden we de bergweg af die als een racebaan voor onze voeten ligt. De Brit rijdt en ik zit ernaast. Sinds de Britse vriend bij wie ik op Noord-Cyprus verblijf tegen iedereen vertelt dat ik, eenmaal achter het stuur gezeten, slechts de vierde versnelling ken, wil niemand meer bij mij in de auto stappen. Het is moeilijk aan niet-Nederlanders uit te leggen wat het betekent om een mooie bergweg te zien als je uit een plat land komt. Voor mij betekent het een unieke kans waar je alles uithaalt wat erin zit. Mijn Britse vriend was er zwijgend getuige van, maar achteraf raakte hij er niet over uitgepraat, waardoor ik nu veroordeeld ben tot een bestaan als medepassagier van zijn vriend. Mensa is het onderwerp van gesprek tijdens onze beschaafde autorit.

Twistingen

'Mensa heeft veel negatieve publiciteit gehad in de UK', vertelt de Brit. 'Hoezo?', vraag ik. 'Ze krijgen veel geld voor lidmaatschappen van mensen, maar ze bieden daar niets voor', licht hij toe, 'ze maken overal reclame om leden te werven en dan nemen ze je geld aan maar je krijgt er niets voor terug'. Oh, denk ik. Ik probeer de zaak meteen maar bij de kern aan te pakken. 'Er is geen ze', zeg ik. Het blijft even stil naast me. Er rinkelt een kwartje, maar het valt niet. 'Hoe bedoel je?', vraagt hij dan. 'Ze bestaat niet binnen Mensa', zo probeer ik het principe van de ronde tafel te verklaren. 'Wij denken dat mensen iets hebben aan de wetenschap hoogbegaafd te zijn, en liefst zo vroeg mogelijk. Voor veel mensen is dat een soort ontdekking, dat is op zich al veel waard. Als je lid wordt, kun je daar iets mee doen maar je kunt ook gewoon lid worden omdat je alleen maar lid wilt zijn. Elke activiteit die je wilt kun je starten, maar we gaan ervan uit dat je zelf actief bent. Er is geen ze die jou waar voor je geld gaat geven'. Even blijft de verbazing tussen ons in hangen. Ik voel dat dit een nieuw concept voor de man is. Ik weet dat ik het iets mooier heb voorgesteld dan de werkelijkheid; dat weet een ieder die ooit in Nederland de ALV bezocht. Maar toch is dit de gedachte, althans, zo heb ik het begrepen. Uiteindelijk weet de Brit het weer te vertalen tot iets van hanteerbare proporties. 'Dan zal het wel een interne machtsstrijd zijn', zo verklaart hij de negatieve berichtgeving. Ik beaam dat maar, een betere conclusie heb ik ook niet voorhanden.

De grendel

Niet alleen in de auto met de Brit, maar de hele week word ik op het eiland in *wij* en *zij* ondergedompeld. De vredesbesprekingen onder leiding van Kofi Annan bereiken een hoogtepunt. Terwijl al wie over macht en invloed beschikt in Zwitserland vergadert, snuffelen op het eiland de Griekse en Turkse Cyprioten voor het eerst aan elkaar na bijna dertig jaar van gesloten grenzen. 'Wat ik vandaag had', vertrouwt een Turks Cypriotische barman me toe, 'er zaten er een paar op het terras en die wilden een sorbet van ijs zonder melk. IJs zonder melk!' Hij schudt zijn hoofd in verwondering. Dan glimlacht hij naar een Grieks Cypriotische jongere die aan de bar een pilsje drinkt. 'Dat is jullie ramadan he', zegt hij toegeeflijk. De jongere knikt. 'Ja, het Paasfeest komt eraan. Geen vlees en geen melk tot het zover is'. De barman schudt nogmaals zijn hoofd. IJs zonder melk, hij had er nog nooit van gehoord hoewel het de gewoonten van zijn naaste burens betrof. Hem kennende heeft hij dat volgend jaar tijdig in voorraad: als de grenzen dan tenminste nog open zijn. Hij is nooit in een moskee geweest maar altijd bereid om rekening te houden met iemands ramadan.

Een burcht

Mijn Britse vriend heeft ondertussen geheel andere problemen. Hij huurt een schitterend huis hoog op de bergen van waaruit hij over een groot deel van Noord-Cyprus uit kan kijken en ik ook als ik bij hem te gast ben. Hij wil het kopen maar de eigenaar piekert er niet over. Er zijn al voormalige Grieks Cypriotische eigenaren langs geweest die aankondigden dat ze het huis terug wilden hebben. 'Prima', meent de huidige eigenaar. Als *zij* hun goederen terug eisen, heeft hij ook nog een lijstje. Zes bioscopen bezat hij, naast flinke stukken land. De waarde daarvan moet in het niet onder embargo's zuchtende zuiden flink gestegen zijn. Dus doet de eigenaar niets waarmee hij zijn oude rechten zou kunnen verspelen.

Als de grendel van een burcht

De uitruil van land en goederen als onderdeel van het vredesakkoord is aan beide zijden van de grens het gesprek van de dag. *Zij* zijn beter af dan *wij*. *Wij* moeten meer inleveren dan *zij*. *Zij* krijgen meer dan waar ze recht op hebben, *ons* wordt onrecht aangedaan. En wat als *wij* nu ja zeggen in het referendum (hetgeen men verwacht in Turks Cyprus) en *zij* niet? Blijven de embargo's dan toch van kracht? Voor Britten die graag een machtsstrijd zien, is Cyprus the place to be.

Morrelen aan de burcht

Ondertussen raken de zenuwen steeds meer gespannen. Niet vanwege mijn omgang met de versnellingen, maar vanwege mijn bezoek aan plaatsen waar geen Turks Cyprioot aan denkt en al helemaal niet op de tijdstippen waarop ik er kom en dan ook nog in een auto met een Grieks nummerbord, word ik aangehouden voor spionage. De rust die ik hier al jaren ken, lijkt bijna verdwenen. Maar oude culturele gebruiken slijten niet snel. Als uit de vijandige Griekse auto een Turks sprekende Nederlandse komt rollen, kan het verhoor eigenlijk ook wel plaatsvinden in een gezellige ruimte met een goede kop Turkse koffie erbij. Zolang *zij* maar niet bij nacht en ontij onze stranden bezoeken...

Morrelen aan de grendel

Het leven is als een bergweg waar je snel of langzaam overheen kunt rijden. Zit je zelf achter het stuur of wacht je af hoe *zij* rijden en ga je er dan over klagen? Heeft Mensa UK een interne machtsstrijd? En hoe zit dat met Cyprus? Zowel de hoogbegaafde als de algemene wereld bestaat in het licht van de beeldvorming die we erover hebben en de rol die we erin willen spelen. Ik probeer niet de problemen weg te poetsen, ik weet hoe mensen zich in allerlei omstandigheden kunnen voelen. Maar desondanks pleit ik ervoor dat we bij elkaar in de auto durven stappen, met de bereidheid ons aan te passen aan de snelheid of de sukkelvaart van de chauffeur van het moment.

Reacties: info@grethevangeffen.nl, of www.grethevangeffen.nl